Yrittäjyys ja elinkeinopolitiikka
Janne Peljo

16.3.2022

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n lausunto Ympäristövaliokunnalle: HE 27/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle ilmastolaiksi
HE 27/2022 vp

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä ilmastolaiksi. EK on sitoutunut EU:n ja Suomen ilmastotavoitteisiin sekä 1,5 asteen ilmastopolitiikkaan. Suomi on ottanut edelläkävijän roolin hyvin kunnianhimoisella ilmastoneutraalisuustavoitteellaan vuodelle 2035. EK näkee yritykset ilmastonmuutoksen torjunnan ytimessä, koska ne omien päästöjen vähentämisen lisäksi tarjoavat ratkaisuja muille, myös yli Suomen rajojen. Elinkeinoelämän eri toimialat ovat kattavasti luoneet tiekarttoja, joilla tehdään näkyväksi päästövähennyspotentiaali ja eteen tulevat hidasteet.

Lausunnon pääkohdat:

- Esityksen **keskeiset tavoitteet ovat kannatettavia**, lisäten ilmastopolitiikan suunnittelun ennakoitavuutta ja kattavuutta.
- **Suomen hiilikädenjälki tulee ottaa osaksi ilmastopolitiikan suunnittelua ja seurantaa**, ja tämän tulisi heijastua myös ilmastolakiin.
- **Esitys parantaa ilmastopolitiikan suunnittelun kokonaisvaltaisuutta, mitä parantaisi lisää ilmasto- ja energiastrategian tuominen ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmän piiriin.**

Esityksen keskeiset tavoitteet ovat kannatettavia
Esityksen tavoitteena on hillitä ilmastonmuutosta ja edistää ilmastonmuutokseen sopeutumista, varmistaa että Suomi saavuttaa hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä ja hiilinegatiivisuuden sen jälkeen, vahvistaa ilmastolain ohjausvaikutusta sekä lisätä vakautta ja ennakoitavuutta ilmastopolitiikan eri toimijoille.

EK pitää esityksen tavoitteita kannatettavina, sillä ne tuovat ilmastopolitiikkaan tärkeää ennakoitavuutta ja vakautta. Yleisemmin kustannustehokkuus, markkinaehtoisuus ja teknologianeutraalius ovat myös keskeisiä ilmastopolitiikan periaatteita. EK pitääkin arvokkaana, että esityksen 8 §:ssä on edellytetty toimien kustannustehokkuuden arviointia ilmastopolitiikan suunnittelussa.

Esityksessä ehdotetaan vuosille 2030 ja 2040 välitavoitteita, jotka koskisivat sekä päästökauppasektoria että sen ulkopuolisia sektoreita. Välitavoitteiden asettaminen on ymmärrettävää, joskin samaan aikaan tulee huomioida että energia- ja ilmastotavoitteista ja -lainsäädännöstä pääosa kuitenkin tulee sitovana EU-lainsäädäntönä. Sääntelyn tulee sekä kotimaassa että EU:ssa olla mahdollisimman selkeätä ja yhteensopivaa, ja päällekkäisten tavoitteiden aiheuttamat haasteet on ratkottava varsinaisista ilmastotoimista säädettäessä.

Esitettyä vähintään 60 prosentin päästövähennystavoitetta vuodelle 2030 EK pitää tutkimuslaitosten arvioiden ja kansallisen 2035 hiilineutraaliustavoitteen valossa perusteltuna.

Suomen hiilikädenjälki tulee ottaa osaksi ilmastopolitiikan suunnittelua ja seurantaa

Suomessa ilmastopolitiikan arviointi ja ohjaus keskittyy Suomen alueellisten päästöjen vähentämiseen. Suomalainen elinkeinoelämä on tunnistanut ilmastonmuutoksen hillitsemisessä valtavan mahdollisuuden suomalaisille yrityksille ja ratkaisuille, sillä kunnianhimoinen ilmastopolitiikka Euroopassa ja maailmalla luo ennennäkemättömät vientimarkkinat ja kasvumahdollisuuden suomalaisille yrityksille: 1,5 asteen tavoite edellyttää pelkästään EU-tasolla satojen miljardien vuosittaisia investointeja, ja koko maailman mittakaavassa arviot ovat moninkertaisia. Suomi on tällä hetkellä yksi maailman parhaista puhtaan teknologian innovaatiomaista, ja suomalaisilla yrityksillä on tarjota maailmalle ratkaisuja päästöjen vähentämiseen.

Tästä syystä olisi niin Suomen talouden kuin globaalien päästöjenkin vähentämisen näkökulmasta ensiarvoisen tärkeää ymmärtää paremmin, mistä Suomen hiilikädenjälki nykyisellään muodostuu ja millainen potentiaali sen kasvattamisessa globaalisti olisi. Suomalaisyritysten tarjoamien vähäpäästöisten tuotteiden ja palveluiden – Suomen hiilikädenjäljen – merkitys voi olla moninkertainen suhteessa kansallisiin päästöihin. Ymmärrys sen muodostumisesta ja sen kehityksen seuranta auttaisi myös suuntaamaan niin julkishallinnon kuin elinkeinoelämän panostuksia vaikuttavammin hiilikädenjäljen kasvattamiseen, minkä kautta olisi mahdollista saavuttaa maailmalla suurempia päästövähennyksiä sekä kasvattaa Suomen vientiä ja taloutta.

Näin ollen EK pitää ensiarvoisen tärkeänä, että Suomen hiilikädenjäljen tasoa ja kehitystä seurataan ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmän piirissä. EK katsookin, että ilmastovuosikertomuksen laadinnan yhteydessä tulee laatia arvio Suomen hiilikädenjäljen tasosta ja kehityksestä, ja esittää että lain 18 §:ään lisätään edellytys Suomen hiilikädenjäljen arvioimisen sisällyttämisestä ilmastovuosikertomukseen. Vastaavasti myös toimenpiteiden kohdistaminen Suomen hiilikädenjäljen kasvattamiseen maailmalla on tärkeää, ja EK kannustaa arvioimaan

tulisiko keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa käsitellä Suomen hiilikädenjäljen kehitystä ja toimenpiteitä sen kasvattamiseksi.

Esitys parantaa ilmastopolitiikan suunnittelun kokonaisvaltaisuutta, mitä parantaisi lisää ilmasto- ja energiastrategian tuominen ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmän piiriin

EK katsoo, että ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmän laajentaminen koskemaan maankäyttösektoria sekä hiilinielujen vahvistamisen asettaminen tavoitteeksi on perusteltua ilmastopolitiikan kokonaisvaltaisemmaksi ohjaamiseksi sekä ennakoitavuuden parantamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriön vaalikausittain valmistelema energia- ja ilmastostrategia ei ole osa ilmastolain suunnittelujärjestelmää, mutta sitä on valmisteltu ja vaikutuksia arvioitu koordinoidusti ja yhteistä tietopohjaa käyttäen keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman kanssa. EK katsoo, että ilmastopolitiikan kokonaisvaltaisen ohjauksen näkökulmasta olisi perusteltua sisällyttää myös energia- ja ilmastostrategia ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmän piiriin. Tältä osin lain 8 §:ssä mainittu ilmastopolitiikan suunnitelmien yhteensovittaminen tarvittavilta osin energia- ja liikennepolitiikan suunnittelun kanssa on lämpimästi kannatettavaa, mutta EK kannustaa tarkastelemaan myös suunnitelmien yhdistämisen hyödyllisyyttä.

Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden heikentyminen ovat kytkeytyneet toisiinsa, joten tämän yhteyden tunnistaminen on tärkeää myös ilmastopolitiikan suunnitelmien valmistelussa. EK pitää kannatettavana esityksen 8 §:ssä asetettua vaatimusta huomioida ilmastopolitiikan suunnitelmien valmistelussa mahdolliset vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen.

Muut huomiot

Elinkeinoelämän näkökulmasta päästökompensaatiot ovat tärkeä, kustannustehokkuutta parantava työkalu. Esityksen perusteluissa todetaan UUSILMA-hankkeeseen viitaten, että kompensaatioita koskevan sääntelyn sisällyttämistä ilmastolakiin ei suositella, mutta kompensaatiomarkkinoiden luotettavuuden ja laadun parantaminen edellyttää muun erillislainsäädännön ja tilinpitojärjestelmän kehittämistä. EK peräänkuuluttaa päästökompensaatioita koskevan erillislainsäädännön kehittämistä viivytyksettä kompensaatioiden hyödyntämisen vauhdittamiseksi.

EK kiinnittää myös huomiota julkisiin hankintoihin, jotka ovat tärkeä keino edistää sekä ilmastotavoitteiden toteutumista että ilmasto- ja ympäristöystävällisten tuotteiden ja palveluiden markkinoita. Julkisiin hankintoihin käytetään esityksen mukaan Suomessa vuosittain laskutavasta riippuen 30—50 miljardia euroa, ja EK pitää tärkeänä että

julkisten hankintojen avulla pyritään aktiivisesti vauhdittamaan ilmasto- ja ympäristöystävällisten tuotteiden ja palveluiden kehitystä.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Petri Vuorio
Johtaja